

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

4. V. Christus post mundi instaurationem perpetuo sit in cœlis regnaturis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

SECTIO IV.

Virum Christus post mundi instaurationem perpetuo sit in caelis regnaturus.

*Difficultas
in Psal. 109.*

Ratio dubitandi sumi potest ex verbis illis Psalm. 109. Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum, ubi per sessionem à dextris Dei significatur thronus, ac regia potestas Christi Domini, hæc autem solum dicitur duratura usque ad illud tempus, in quo ponentur inimici Christi sub pedibus eius, quod in die iudicii complendum est, ut Paulus declarat 1. ad Corinth. 15. Responderi potest, illa particula, Donec, asseruari Christum sessurum, eiusque imperium duraturum usque ad illud tempus, non tamen negari, post illud tempus per totam æternitatem regnaturum. Est enim hæc phrasid sæpe in sacris literis usitata, ut hæc particula, Donec, & similes, adiunctæ propositionibus affirmatiuis, asserunt aliquid de certo tempore, de quo maxime poterat dubitari, non tamen quicquam negent de reliquo tempore, sed respiciunt illius indefinitam finem: vel è contrario adiunctæ propositionibus negatiuis aliquid negent de tempore, in quo poterat esse dubitatio, non vero asserunt quicquam de reliquo tempore, ut latius ex sanctis Patribus supra tradidimus disputat. 5. sect. 3. Quia ergo in presenti dubitari poterat, an Christus esset regnaturus eo tempore, in quo nondum omnes inimici eius ei subijciuntur, ideo de hoc potissimum tempore id asseritur à regio Propheta, non tamè negatur de posteriori tempore, seu æternitate, sed potius ut manifestum supponitur, tunc maxime regnaturum. Quam regulam huic loco accommodat Augustin. lib. 83. quæstionum, quæst. 69. Greg. Nazianzen. oratione 36. & alij, quos citato loco retuli. Verum tamen hanc responsionem videtur refellere Paulus 1. ad Corinth. 15. ubi post verba similia scilicet, *Oportet illum regnare, donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius*, de reliquo tempore subdit, *Cum autem illi subiecta fuerint omnia, tunc & ipse Filius subiectus erit ei, qui subiecit sibi omnia*: ac si diceret, tunc desinet regnare, & omnino erit subiectus Deo: unde subiungit, *Ut sit Deus omnia in omnibus*, id est, ut Deus in omnibus immediate regnet, & omnes illi subijciantur.

August.

Quæstio hæc non tam propter difficultatem suam est hoc loco à nobis proposita, quam ut debitum finem huic operi imponamus, breuiter attingendo, ac delibado foelicem illum statum, quem caput nostrum cum omnibus suis membris in perpetuum possidebit, & ut simul explicemus prædicta verba Pauli, in quibus adeo subobscurè, illius status rationem describit, ut aliqui occasione sumptæ dicendi, Christi humanitatem post diem iudicii, in Diuinitatem esse conuertendam, & illam subiectionem, de qua Paulus loquitur, nihil aliud esse quam commutationem substantiæ creatæ in substantiam creatoris, ut Augustin. refert 1. de Trinitat. cap. 8. Quæ sententia & naturali rationi manifeste contraria est, quia repugnat Diuine naturæ, ut aliquid in ipsam conuertatur, ut in priori tomo latius ostensum est. Et est aperte hæretica, quia Christus in æternum non solum erit Deus, sed etiam homo, resurrexit enim ad vitam immortalem, & immutabilem, & foelicitas humanitatis eius æterna futura est maiori ratione, quam beatitudo Angelorum, vel hominū beatorum. Tandem repugnat ipsemet verbis Pauli, nam si filius subijciendus est Patri, oportet ut naturam habeat, per quam illi subijci possit.

*Christi regnum
perpetuum.*

Dicendum est ergo, Christum post iudicium perpetuo in caelis regnaturum, non solum secundum diuinitatem, sed etiam secundum humanitatem. Quæ veritas est de fide certa, nam & in variis Scripturæ locis expresse traditur, & ex fidei princi-

Apijs aperte colligitur. Primum patet Luc. 1. *Et regnabit in domo Iacob in æternum*, & regni eius non erit finis & est sermo de Christo homine, & Daniel. 7. *Aspiciebam in visione noctis, & ecce cum nubibus caeli quasi Filius hominis veniebat, & usque ad antiquum dierum peruenit & in conspectu eius obtulerunt ei, & dedit ei potestatem, & honorem, & regnum, & omnes populi tribus, & lingæ ipsi seruient, potestas eius, potestas æterna, quæ non auferetur. & regnum eius, quod non corrumpetur.* Quæ duo testimonia adeo perspicua sunt, ut necesse non sit, plura congerere, in re præsertim manifesta. Secundum patet, quia in Symbolo profitemur vitam æternam, atque beatam, in qua cum Christo regnaturi sumus, multo ergo magis regnabit ipse Christus in æternum. Quanta vero futura sit huius regni amplitudo, opulencia, maiestas, & gloria sæpe in Scripturis sanctis describitur, præsertim ab Isa. cap. 65. & 66. & à Ioanne Apocalyp. 21. & 22. ubi inter alia dicit, *Ecce tabernaculum Dei cum hominibus. Vbi per tabernaculum Dei humanitatem Christi intelligo, de quo subditur, Et habitabit cum eis, & ipsi populus eius erunt, & ipse Deus cum eis erit eorum Deus, & absterget omnem lacrymam ab oculis eorum, & mors ultra non erit.* Et postea subditur, in illo regno perpetuo duraturam sedem Dei, & agni. *Et serui (inquit) eius seruiant illi, & videbunt faciem eius, & nomen eius in frontibus eorum, ac tandem, Et regnabunt in secula seculorum.* Sed de hac re plura in materia de beatitudine, ubi omnia, quæ ad spirituales foelicitatem huius regni spectant, explicantur: quæ vero pertinent ad foelicitatem corporum in superioribus disputationibus sunt à nobis tradita.

C Ad difficultatem ergo propositam responso, quam ibi tradidimus, optimè est, quamuis dici etiam possit, verba illa intelligi de ascensione Christi in cælum, per quam assequutus est, ut ad dexteram Patris sedeat, ut supra diximus: sessurus est autem donec ponantur inimici eius scabellum pedum eius, quia usque ad illud tempus non iterum descendet è cælo. Et hoc sensu concedere possumus illam particulam, donec, includere negationem, non quidem durationis regni, sed quietis, ut ita dicam, seu permanentionis in cælo, absque reditu in hunc mundum. Iuxta quam expositionem sensus erit, Christum sedisse in cælo, non rediturum in hunc mundum, donec subijciat sibi inimicos, tunc autem iterum venturum, scilicet, in die iudicii: unde non fit, cum tunc amissurum regnum, & potestatem, sed potius vniuersalius atq; manifestius tunc dominaturum. Aliam expositionem statim trademus.

E Ad locum Pauli ex 1. Corinth. 15. *Tunc & ipse Filius subiectus erit.* Omissio errore Arianorum, qui ex hoc loco colligebant: Filium esse minorem Patre secundum propriam eius naturam: Duæ sunt expositiones Catholicorum extreme oppositæ. Prima est, illa verba intelligi de Filio secundum Diuinitatem, subiectionem autem non significare obedientiam, seu seruitutem, sed solum concordiam voluntatis cum origine à Patre. Ita Oecumen. & Theophyl. & Ambros. ibi, & indicat etiam Chrysost. homil. 39. Sed non videtur probanda hæc expositio: tum quia videtur valde impropria locutio, nimisque coacta, si ad Diuinitatem accommodetur. Tum etiam quia Paulus aperte loquitur de Filio ratione humanitatis, ut ex contextu patet, & ex ijs, quæ statim dicemus. Altera expositio est, ut intelligatur hic locus de Christo non in propria persona, sed in corpore suo mystico, quod est Ecclesia. Quia nunc nondum est tota Ecclesia Christi perfecte subiecta Patri: completo vero beatitudinis statu, perfecte subijcitur. Ita exponunt Origen. tract. 30. in Marth. Nazianzen. dicta orat. 36. Cyrill. lib. 10. Thesauri. cap. 8. Grego. Nyssen. orat. propria, Cyrill. in qua illa verba Apostoli exponit, & Chrysost. mus homil. circa eadem verba, quæ habetur in 3. Nyssen. tomo

*Responso ad
difficultatem
in principio
positam.*

*Exponitur
hic locus diffi-
lis Pauli 1.
ad Cor. 15.*

*Oecumen.
Theophyl.
Ambros.
Chrysost.*

*Origen.
Nazianzen.
Cyrill.
Chrysost.
Nyssen.*

Theodor.

tomo, & Theodor. in commentariis. Hæc vero expositio non videtur commode aptari cõtextui Pauli: nam distinctè loquitur de persona Filij, cui omnia subiecta sunt non ratione corporis mystici, sed ratione sui ipsius, cui corpus mysticum subiectum est: ergo eodem modo loquitur de Christo, cum ait, eam fore Patri subijciendum. Dicendum est ergo, Paulum quidem loqui de Christo secundum propriam personam, non tamè secundum diuinitatem, sed secundum humanam naturam: nam secundum humanam naturam Christus resurrexit, & mortem destruxit, & omnia habet sibi subiecta præter eum, qui omnia sibi subiecit. In hac expositionem magis inclinât Chysof. & eandem probat Anselm. D. Thom. Primasius, & Sedulius ibi, Ambros. libr. 5. de fide c. 6. Aug. 1. de Trinit. capit. 8 & lib. contra sermonem Arianorum cap. 37. & Epiph. hæres. 69. versus finem. Verum difficultas superest in hac expositione, quia hæc subiectio Christi hominis ad Deum non fiet de nouo post resurrectionem, nunc enim & semper ab initio incarnationis Christus est subiectus Patri, at vero Paulus aliquam nouam subiectionem significare videtur, quæ post iudicii diem in Christo Domino futura est respectu Patris. Ad hoc dupliciter respondere possumus, primo, negando Paulum sentire Christum tunc aliter subijciendum esse, quam nunc. Sicut enim supra dicebamus, cum dicitur, Christus regnaturus donec ad iudicandum veniat, non excludi, quin postea sit regnaturus, sed affirmari tantum quod magis dubium videbatur: ita è contrario, cum dicitur tunc futurus subiectus non negatur, quin antea fuerit subiectus, sed affirmatur, etiam tunc futurum, seu permansurum subiectum. Quod ideo fortasse fecit Paulus, ne infideles homines existimarent, ipsum docere, Christum ut hominem in eo statu non esse subijciendum Patri, eo quod de ipso docuerat aboliturum omnem principatum, & potestatem, & omnia illi esse subijcienda. Secundo dici potest, Paulum spiritualiter tribuere illi statui subiectionem Christi ad Patrem, quia nunc videtur habere Christus specialem modum regendi, & gubernandi homines, & Angelos, horum ministerio vtendo ad illorum salutem perficiendam, & in illis gratiam, & varia dona influendo: tunc vero ab hoc opere, & regimine cessabit, & in hoc solum incumbet, vt seipsum, totumque suum regnum in Patrem referat. Vt ergo Paulus iudicaret differentiam inter illum, & præsentem statum, dicit, tunc fore Christum subijciendum Patri, quia tunc huic subiectioni tantum vacabit: & cessabit, vt ita dicam, ab omnibus exterioribus functionibus: tunc enim cessabunt omnia ministeria, nouæ illuminationes in Beatis, accidentalia gaudia de conuersioib. peccatorum, & similia: sed erit quasi pura quædam contemplatio diuina, eodem modo stabilis, ac perpetua, qua totus Christus, id est, caput cum omnibus membris feretur in Deum, eique subijcietur. Et huic expositioni optime quadrat ratio subiuncta à Pau-

Chysof.
Anselm.
D. Thom.
Primas.
August.
Sedul.
Ambros.

1. Respons.

2. Respons.

lò, Et tunc filius erit subiectus Patri, vt sit Deus omnium omnibus, id est, vt vnus Deus in omnibus dominetur, & glorificetur, & omnes in Deo habeant quidquid sanctè, & iuste amare possunt, ac desiderare. Sicut exposuit Gregor. Nyss. lib. de anima, & resur. dicens: Cum vita, quam in præsentia transigimus variè à nobis exigatur, multæ res sunt, quarum participes sumus, vt aeris, loci, cibi, ac potus, & aliarum rerum ad vsum vite necessariarum, quarum nulla est Deus. Beatitudo vero quæ expectatur, nullius quidem harum rerum egena est, omnia autem nobis locoque omnium erit diuina natura, ad omnem vsum ac necessitatem illius vite, sese conuenienter, & apte partiens. Hoc significare ergo vult est Paulus per illam subiectionem ad Deum, scilicet perfectam quietem in Deo, & cessationem ab omni externo ministerio non solum corporali, sed etiam spirituali, quia in eo statu non erit iam tempus (vt ita dicam) inquirendi Deum aut sibi, aut aliis, sed tantum fruendi, & amandi, & subijciendi se illi, qua tunc iam erit ipse omnia in omnibus. Quæ expositio potest hæc exemplo declarari. Dicere enim solemus, Deum antequam aliquid creasset, in seipso mansisse, seipso fruente, atq; se solo perfecte beatum, eodemque modo, si Deus omnia nunc in nihilum redigeret mundumque conseruare, ac gubernare desineret, diceretur in se mansurus, seipso contentus: quo loquendi genere non significamus, eum nunc non habere à se hæc perfectiones, sed significamus præter illas habere veluti externam actionem, & administrationem, qua ante mundi creationem caruit, & postea careret, si mundum in nihilum redigeret. Ad hunc ergo modum ait Paulus, Christum post iudicium futurum subiectum Patri, non quia nunc non sit, sed quia nunc præter illam subiectionem, & coniunctionem cum Deo, & eiusque fruicionem, habet quandam externam administrationem, à qua in eo statu vacabit. Et hanc expositionem indicauit Epiphanius. citato loco, atque etiam Theodoretus, neque multum discrepat quoad Nazian. dixit prædicta oratione, nunc regnare Christum, nondum plene possidentem regnum, sed acquirentem, magisque, ac magis sub imperium suum homines quotidie redigentem, quomodo regnabit donec ponantur inimici eius sub pedibus eius, non vero deinde, quia iam tunc non regnabit acquirendo, sed pacifice possidendo totum regnum. Et regnare in illo, nihil aliud erit, quam seipsum, totumque suum regnum summa concordia, summo gaudio, summaque vite tranquillitate Patri subijcere. Atque hic erit perpetuus, ac felicissimus status, quem post huius sæculi cõsummationem Christus Dominus habiturus est. Ibi ergo nostræ disputationis cursus finem habeat, vbi totius vite ac mysteriorum Christi finis est. Cui nos quoque opus hoc nostrum quaecumq; est subijciamus: vt quod illius ope, & auxilio perfectum tandem est, in eiusdem, & Augustissimæ Virginis matris cedat honorem, & gloriam. Amen.

Greg. Nyss.

Epiphanius.
Theod.

Nazian.

F I N I S.

INDEX